

Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών

**Ομιλία του κ. Γιάννη Δραπανιώτη
Μέλους Δ.Σ. – Γενικού Διευθυντού**

«Νέοι κανόνες για μια αγορά πιο σίγουρη»

**στο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο των
Διμερών Ιταλικών Επιμελητηρίων**

Αθήνα, 27 Μαΐου 2005

Κυρίες και κύριοι,

Οι εξελίξεις που σημειώνονται στην παγκόσμια οικονομία χαρακτηρίζονται από ταχύτητα, από ανατροπές, από μεταβολή δεδομένων. Η ύφεση που παρατηρήθηκε στην αμερικανική οικονομία μετά τα τραγικά γεγονότα του 2001 τροφοδότησε την αβεβαιότητα για την οικονομική ανάπτυξη και επέτεινε το φαινόμενο και τις συνέπειες του παγκόσμιου ανταγωνισμού. Οι διακυμάνσεις στις διεθνείς τιμές πετρελαίου, η πολιτική αστάθεια και οι εστίες εντάσεων σε ορισμένες περιοχές επηρέασαν και συνεχίζουν να επηρεάζουν τις οικονομίες πολλών χωρών, σε βαθμό που εξαρτάται από τη δομή και την ανθεκτικότητα κάθε χώρας.

Η παγκοσμιοποίηση και η εντατικοποίηση του διεθνούς ανταγωνισμού είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την ανάδειξη της Κίνας και της Ινδίας ως νέων πόλων προσέγγισης κεφαλαίων, δεδομένου ότι αυτές οι χώρες παρουσιάζουν μία παραγωγική βάση προϊόντων και υπηρεσιών περισσότερο ανταγωνιστική. Η αλματώδης εξάπλωση των κινεζικών εξαγωγών επιδείνωσε την κατάσταση, καθώς οι εξαγωγές των ευρωπαϊκών προϊόντων- που είχαν από το 2002 επηρεασθεί δυσμενώς εξαιτίας του ισχυρού ευρώ- μειώθηκαν περαιτέρω με το περιθώριο κέρδους να συρρικνώνεται και την ζήτηση ευρωπαϊκών προϊόντων μέσα στην αγορά των 25 να έχει πέσει κατακόρυφα. Η εισαγωγή φθηνών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων από την Κίνα πράγματι δημιουργεί σημαντικό πρόβλημα στις εγχώριες επιχειρήσεις, οι οποίες βρίσκονται σε προφανή αδυναμία ανταγωνιστικής θέσης με όρους κόστους παραγωγής. Για την Ελλάδα όπου η παραγωγική βάση της οικονομίας είναι σαφώς περιορισμένη σε σχέση με άλλες μεγαλύτερες ευρωπαϊκές, το πρόβλημα είναι πιο έντονο, καθώς μάλιστα και άλλοι κλάδοι πέραν των κλωστοϋφαντουργικών αρχίζουν να αισθάνονται τις συνέπειες. Θα έλεγα όμως ότι και άλλες χώρες με χαμηλό κόστος παραγωγής ανησυχούν. Για παράδειγμα σε πρόσφατη εκδήλωση στη Βουλγαρία αντίστοιχος προβληματισμός αναφέρθηκε από βουλγαρικές επιχειρήσεις που και αυτές με τη σειρά τους εξετάζουν το ενδεχόμενο να μειώσουν την παραγωγή στη Βουλγαρία και να μεταφέρουν ένα μέρος αυτής στην Ασία. Κάτι δηλαδή που

φαινόταν απίστευτο πριν λίγα χρόνια, όταν ελληνικές ή πολυεθνικές εταιρίες εγκαθιστούσαν την παραγωγή τους στην φθηνότερη βουλγαρική αγορά, σήμερα αποτελεί φυσικό επακόλουθο των νέων δεδομένων.

Το ζήτημα που τίθεται είναι εάν μπορούμε και εάν πρέπει να αντιμετωπίσουμε το φαινόμενο με άμυνα και μόνο με τη λήψη προστατευτικών μέτρων. Δεν το πιστεύουμε. Νομίζουμε ότι μια τέτοια φιλοσοφία είναι κατώτερη των περιστάσεων και δεν επαρκεί για να αποφέρει ουσιαστικό αποτέλεσμα σε μακροχρόνια βάση. Σήμερα δεν ισχύουν οι συνταγές που μας χρησίμευσαν στο παρελθόν. Η ανάπτυξη που ζητάμε δεν μπορεί να στηριχθεί στην προστασία εγχώριων προϊόντων και υπηρεσιών ή στην περιχαράκωση κλειστών επαγγελμάτων ή στην προστατευτική συναλλαγματική πολιτική. Όπως επίσης δεν είναι πανάκεια η τονωτική ένεση από τους πόρους των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων και δεν μπορούμε να χρηματοδοτούμε ελλείμματα και αντιπαραγωγικές δημόσιες δαπάνες με δανεισμό.

Το ζητούμενο σήμερα είναι να αντιληφθούμε ότι επικρατούν νέοι όροι και συνθήκες στην παγκόσμια αγορά και ότι η μόνη κατεύθυνση που μπορούμε να ακολουθήσουμε είναι η ενίσχυση, η ενδυνάμωση της οικονομίας μας ώστε να γίνει πιο ανταγωνιστική. Στην Ελλάδα είχαμε την ευτυχή συγκυρία του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης των τελευταίων χρόνων, χάρις κυρίως στους πόρους του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των μεγάλων έργων για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Για να συνεχίσουμε και στο μέλλον να επιτυγχάνουμε ανάλογους ρυθμούς ανάπτυξης οφείλουμε να προχωρήσουμε στις αναγκαίες προσαρμογές και βελτιώσεις όπως υπαγορεύουν οι νέες συνθήκες. Πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι ο νέος μεγάλος στόχος, το στοίχημα αν θέλετε, που πρέπει να βάλουμε είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς μας με συγκεκριμένο ορίζοντα και με μετρήσιμους στόχους. Σε αυτό πρέπει να επικεντρώσουμε τις προσπάθειές μας εάν θέλουμε να διατηρήσουμε ένα μοντέλο οικονομίας που να προσαρμόζεται με επιτυχία σε διεθνείς πιέσεις, να παρέχει ευκαιρίες σε όλους και να είναι θεμέλιο κοινωνικής δικαιοσύνης και συνοχής.

Πως μπορούμε λοιπόν να αντιμετωπίσουμε την πρόκληση του διεθνούς ανταγωνισμού και των αναδυόμενων αγορών; Θα περιγράψω παρακάτω ορισμένους τομείς όπου εάν εντείνουμε τις προσπάθειές μας με δραστικές παρεμβάσεις μπορούμε να βελτιώσουμε την ανταγωνιστικότητά μας:

Έρευνα & καινοτομία

Η έρευνα και η καινοτομία είναι μοχλοί ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και συμβάλλουν στην βιωσιμότητα και στο μέλλον των νέων επιχειρήσεων. Χρειάζεται να ενισχυθούν οι καινοτομικές σκέψεις και ιδέες ώστε να μεταφραστούν σε γνώση, έρευνα, ανάπτυξη. Το πρώτο που λείπει, λοιπόν, είναι να αυξήσουμε δραστικά τους πόρους που αφιερώνονται σε έρευνα και να δώσουμε κίνητρα σε ανθρώπους και επιχειρήσεις που έχουν το υπόβαθρο να δημιουργήσουν και να παρουσιάσουν προϊόντα και υπηρεσίες καινοτομικές και κατ' επέκταση ανταγωνιστικές. Επίσης, να προβλέπεται ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση για τις επιχειρήσεις που είναι καινοτομικές και να υπάρχει μέριμνα και διαδικασία αποτελεσματικής προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων. Εκείνο που μπορούμε ακόμη να βελτιώσουμε είναι η συνεργασία εταιριών και ερευνητικών κέντρων έτσι ώστε στα επόμενα χρόνια να αυξηθεί δραστικά ο αριθμός των επιχειρήσεων τεχνολογικής βάσης. Γιατί να μην βάλουμε ως στόχο την αύξηση του ρυθμού ίδρυσης νέων εταιριών τεχνολογικής αιχμής για να προσελκύσουμε ξένους επενδυτές οι οποίοι να κατευθύνουν εδώ τους σχεδιασμούς τους επιδιώκοντας συνεργασίες στη νέα τεχνολογία. Ας ακολουθήσουμε επιτυχημένα παραδείγματα άλλων χωρών όπως η Ιρλανδία ή η Φιλανδία, όπου η στρατηγική επιλογή με στροφή προς τεχνολογία και καινοτομία έδωσε σημαντική ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη.

Έμφαση στην ποιότητα

Αντίδοτο σε προϊόντα χαμηλού κόστους μπορεί να είναι η σταθερή προσήλωση στην ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών, παράγοντες που η κατανάλωση δεν μπορεί να αγνοήσει. Το αποτέλεσμα της ποιότητας εξαρτάται

από την εμπέδωση της κουλτούρας σε ολική ποιότητα, που ξεκινάει από την παραγωγή, διατρέχει όλες τις λειτουργίες και καταλήγει στο τελικό προϊόν. Η υιοθέτηση, η εφαρμογή και η επιμονή σε αυτό το μοντέλο, ειδικότερα μάλιστα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, είναι απαραίτητη όσο και αν κοστίζει. Υπάρχουν άλλωστε παραδείγματα όπου η υποβάθμιση της ποιότητας ή ακόμα και η περιστασιακή αστοχία μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα, από κάμψη της ζήτησης έως και απώλεια μεριδίου αγοράς. Για τα ελληνικά προϊόντα και γενικότερα τα ευρωπαϊκά η απόκτηση του σήματος πιστοποίησης, η ευρύτερη διάδοση του ευρωπαϊκού σήματος (CE mark) και η ενίσχυση της καταναλωτικής συνείδησης για την αξία του σήματος μπορούν να συμβάλουν στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους και στην εδραίωσή τους και στις προτιμήσεις του καταναλωτικού κοινού.

Εκπαίδευση και επιχειρηματικότητα

Όλοι δεχόμαστε ότι η οικονομία βασίζεται στην επιχειρηματικότητα και στην ικανότητα μιας χώρας να δημιουργεί περισσότερες επιχειρήσεις στρέφοντας τους νέους ανθρώπους στο επιχειρείν. Αυτό σημαίνει ότι η επιχειρηματική κουλτούρα ξεκινά από το σχολείο, συνεχίζεται στο πανεπιστήμιο, διαχέεται στις περιφέρειες και έχει διάρκεια και εξέλιξη. Η βελτίωση της ποιότητας του στελεχιακού και εργατικού δυναμικού με επιμόρφωση και συνεχή επανακατάρτιση είναι αναπόσπαστο στοιχείο της ανταγωνιστικής προοπτικής μιας επιχείρησης. Το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να δημιουργεί ανθρώπους ικανούς -ει δυνατόν ικανότερους από τους ανταγωνιστές μας- οι οποίοι θα έχουν άριστη γνώση των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων. Να παράγει δηλαδή περισσότερα «επιχειρούντα» άτομα, με καινοτομική σκέψη και φιλοδοξίες, που μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες και ρίσκα, να εκτεθούν άφοβα στον συναγωνισμό και στον ανταγωνισμό, άτομα εναρμονισμένα με τη σύγχρονη κοινωνία της γνώσης. Επειδή μιλάμε για επιχειρηματικότητα θα ήθελα να κάνω μια επισήμανση σε αυτό το σημείο. Τα άτομα που περιέγραφα πιο πάνω και οι επιχειρήσεις, όπως δικαιούνται να δρέπουν τους καρπούς των κόπων και των επιτυχιών τους, άλλο τόσο δικαιούνται κάποια φορά να αποτυγχάνουν. Σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να τυγχάνουν της κοινωνικής αποδοχής, δεδομένου ότι

επιχείρησαν αλλά ατύχησαν ή απέτυχαν, και να δικαιούνται επόμενη ευκαιρία που μπορεί να αποβεί επιτυχέστερη.

Αγορά εργασίας

Η έλλειψη επαρκούς ευελιξίας αποτελεί παράγοντα που συνήθως εμποδίζει την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Τα ευέλικτα σχήματα εργασίας μπορούν να βοηθήσουν την παραγωγικότητα και να αποφέρουν περισσότερη αποτελεσματικότητα σε επιχειρηματικές δράσεις. Κανείς δεν ισχυρίζεται ότι το χαμηλό εργασιακό κόστος, στο οποίο στηρίζεται η ανταγωνιστικότητα ασιατικών οικονομιών, μπορεί να υιοθετηθεί στον ελληνικό και γενικότερα στο ευρωπαϊκό οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο. Όμως υπάρχουν καλές πρακτικές όπου η εξάλειψη παραγόντων που εμποδίζουν την ευελιξία και η προώθηση νέων εναλλακτικών μορφών απασχόλησης απέτελεσαν κίνητρα για ανάληψη επιχειρηματικών δράσεων με ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που οδήγησαν και σε αύξηση της απασχόλησης. Οι αγκυλώσεις πάντως και οι εμμονές σε παραδοσιακά σχήματα που δεν λαμβάνουν υπόψη τις νέες συνθήκες και τον εντεινόμενο ανταγωνισμό δεν βοηθούν.

Χρηματοδότηση

Κυρίαρχο ζήτημα για κάθε επιχειρηματική δράση αποτελεί η πηγή και η ροή χρηματοδότησης, παράγοντας που είναι συνδεδεμένος άρρηκτα με την επιβίωση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Η προσβασιμότητα σε χρηματοδοτικά εργαλεία και η διαθεσιμότητα κεφαλαίων επηρεάζουν τα σχέδια των εταιριών και φυσικά την ανταγωνιστικότητά τους. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ειδικότερα, που συνθέτουν το 90 και πλέον % της οικονομίας σε ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, συχνά αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας. Θεωρούμε ότι μια νέα φιλοσοφία από πλευράς πιστωτικού συστήματος που θα αξιολογεί αντικειμενικά επενδυτικές και αναπτυξιακές προτάσεις και θα στηρίζει φιλόδοξα επιχειρηματικά πλάνα, χωρίς βέβαια να παραβλέπει τα τραπεζικά κριτήρια, είναι απαραίτητο στήριγμα στην επιχειρηματικότητα και στην ανταγωνιστικότητα.

Διοικητικό πλαίσιο

Παρά τις προσπάθειες και τα βήματα εκσυγχρονισμού που έχουν γίνει, διαπίστωση μας είναι ότι η λειτουργία του κράτους και της δημόσιας διοίκησης εξακολουθεί να αποτελεί τροχοπέδη στην οικονομική δραστηριότητα και πρέπει να αλλάξει, να προσαρμοσθεί. Η πολυνομία, η αδιαφάνεια, η χαμηλή παραγωγικότητα του δημοσίου, οι απρόβλεπτες μεταβολές κανόνων και ρυθμίσεων, το υψηλό κόστος έναρξης και λειτουργίας επιχειρήσεων που δημιουργεί η γραφειοκρατία, οι καθυστερήσεις σε λήψη αποφάσεων για επενδυτικά έργα, η αναβλητικότητα, τα διάφορα συμπτώματα διαφθοράς αφενός αποθαρρύνουν τις επιχειρήσεις και αφετέρου επιβαρύνουν με αδικαιολόγητο κόστος τις ενέργειές τους, μειώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητά τους. Χρειαζόμαστε ένα απλοποιημένο, σαφές, λιτό και πιο σταθερό κανονιστικό περιβάλλον. Ένα περιβάλλον προβλέψιμο και αντιμετωπίσιμο με πολύ μικρότερο κόστος. Για να μετατρέψουμε το ισχύον περιβάλλον σε αυτό που οραματιζόμαστε χρειάζεται να κάνουμε μία στρατηγική επιλογή για το δημόσιο τομέα: να μειώσουμε το μέγεθός του στο απολύτως απαραίτητο, να αναθεωρήσουμε την πολιτική δημοσιονομικών δαπανών εξοικονομώντας και κατευθύνοντας κρίσιμους πόρους σε παραγωγικές δραστηριότητες.

Δεν θα ήθελα να επεκταθώ περισσότερο σε άλλους παράγοντες που συνθέτουν τους νέους κανόνες τους οποίους όλοι συνειδητοποιούμε ότι επικρατούν σήμερα στο διεθνές περιβάλλον. Ούτε θα ήθελα να μείνει μια νότα απαισιοδοξίας για την προοπτική και το μέλλον των επιχειρήσεων, επειδή υπάρχουν τα προβλήματα που περιέγραψα σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας. Η παγκοσμιοποίηση, ο ανταγωνισμός από τις αναδυόμενες αγορές, οι αρνητικές συγκυρίες που ενίοτε εμφανίζονται στη διεθνή σκηνή (κόστος ενεργειακών πόρων, συναλλαγματικές διακυμάνσεις, πολεμικές συγκρούσεις) απλά μας υπενθυμίζουν συνεχώς την επιτακτική ανάγκη να γίνουμε πιο ανταγωνιστικοί. Αυτό θα καθορισθεί από το όραμα και το συνολικό σχέδιο δράσης που θα υιοθετήσουμε, την ολοκληρωμένη ή μη προσέγγιση,

την συνεπή εφαρμογή των αποφάσεων, την ενεργό συμμετοχή όλων των παραγωγικών δυνάμεων της κοινωνίας. Όπως χαρακτηριστικά εμείς λέμε, αν απελευθερώσουμε το δυναμικό κομμάτι της οικονομίας, το δυναμικό των επιχειρήσεων, τότε μπορούμε να σταθούμε με επιτυχία απέναντι στο διεθνή ανταγωνισμό. Σε αυτό στόχευε και η πρόταση του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών, την οποία υιοθέτησε η ελληνική Κυβέρνηση, να ανακηρυχθεί το 2005 Έτος Ανταγωνιστικότητας. Ας μη μείνει όμως η πρωτοβουλία αυτή κενό γράμμα. Ας δουλέψουμε όλοι για να γίνει πράξη με απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα στο εγγύς μέλλον.